

KANSEN TOT OPTIMALISATIE VAN INGEZETTE INSTRUMENTEN

Wim de Hoop en Co Daatselaar

Het beleidsinstrumentarium Minas is een effectief en efficiënt instrumentarium gebleken, waarmee zowel milieutechnisch als bedrijfseconomisch winsten zijn geboekt. Diverse mineralenprojecten hebben kansrijke aanpassingen tegen relatief geringe kosten aan het licht gebracht. Desalniettemin kan het instrumentarium nog verbeterd worden door verdere fine-tuning en optimalisatie, mogelijk in combinatie met het stelsel van Mest Afzet Overeenkomsten (MAO) en andere beleidsthema's.

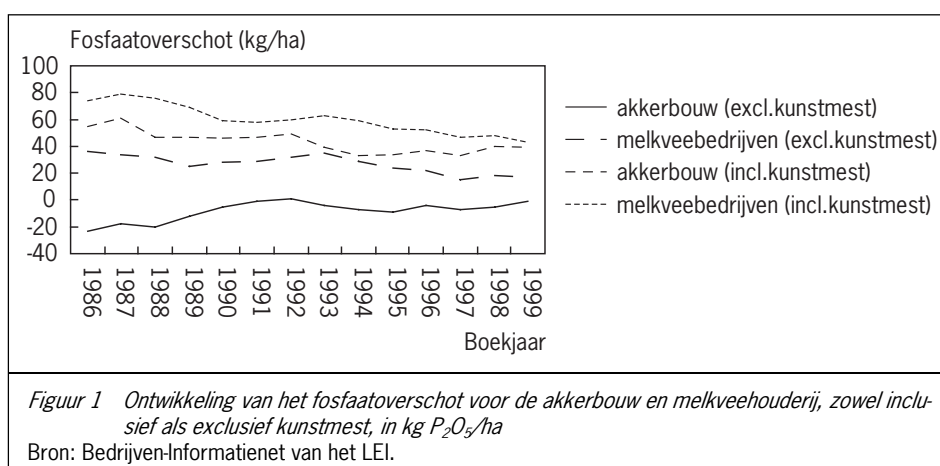
Voorbeelden van optimalisatie

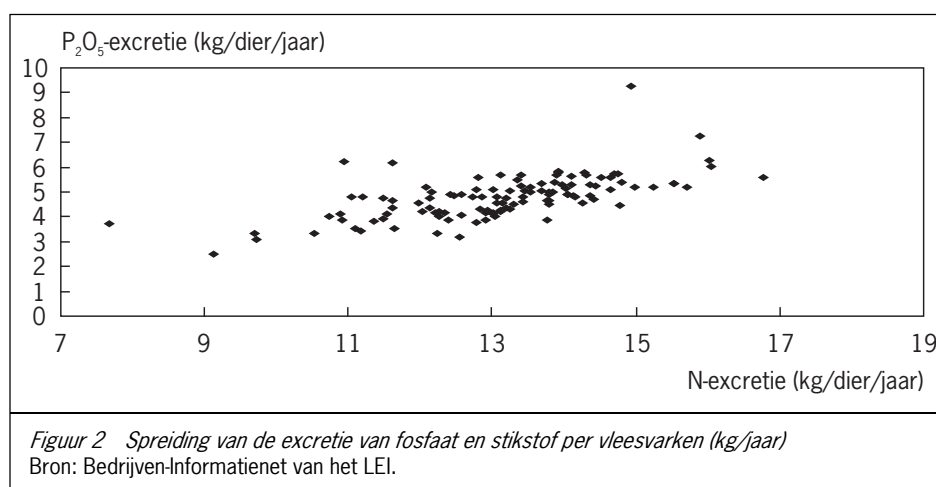
Een eerste voorbeeld voor optimalisatie betreft het onderbrengen van kunstmestfosfaat onder Minas, met gelijktijdige verruiming van de verliesnormen. Hiermee verdwijnt het comparatieve nadeel in economische zin van dierlijke mest ten opzichte van kunstmestfosfaat. Hierdoor kunnen de kosten worden beperkt, bij gelijkblijvende of dalende fosfaatoverschotten. Het verbruik van fosfaat uit kunstmest lag in 1999 op ongeveer 30 kg per hectare (figuur 1). Het nadeel voor dierlijke mest heeft mede geleid tot de grote druk op de mestmarkt en daarmee tot hoge mestafzetkosten voor de intensieve veehouderij.

Een tweede voorbeeld voor verdere optimalisatie betreft het nagaan of de bestaande forfaitaire diercorrecties te splitsen zijn in afzonderlijke correcties voor de ammoniakemissies bij de productie, opslag en aanwending van dierlijke mest.

Voor de melkveehouderij is een verdere optimalisatie van het stelsel van MAO's gewenst. Uit onderzoek blijkt dat veel melkveebedrijven die in 1999/2000 reeds aan de verliesnormen voor 2003 voldeden, volgens de dan geldende verplichtingen toch mestafzetcontracten moeten afsluiten. Dit aandeel bedrijven met zogenoemde 'loze' MAO's zal in de loop van de tijd verder toenemen. De loze contracten leiden tot extra kosten, zonder dat er milieuwinst tegenover staat. In termen van het raamwerk voor succesvol veranderen is daarmee sprake van een onduidelijke relatie tussen instrument en doelen van beleid.

Ook voor bedrijven met varkens en pluimvee worden mogelijkheden voor fine-tuning gezien. De mest- en/of mineralenafzet is de laatste jaren een belangrijke kostenpost geworden door de toenemende druk op de mestmarkt. Om de milieudruk en de kosten voor deze sectoren te verminderen, vormen de mineralenexcreties per dier een van de belangrijke indicatoren. De grote verschillen in stikstof- en fosfaatexcreties per dier tussen bedrijven geven aan dat er nog aanzienlijke reducties mogelijk zijn (figuur 2).

Positieve prikkels

Binnen de maatschappelijke klankbordgroep en wetenschappelijke adviesgroep zijn meerdere alternatieven besproken voor 'positieve prikkels' tot verdere verlaging van stikstof- en fosfaatexcreties. Eén van de mogelijkheden is om uit verfijnde Minas-aangiftes de werkelijke fosfaat- en stikstofexcreties per dier per jaar te berekenen en op basis daarvan eventueel kortingen toe te kennen op de toekomstige verplichte MAO's. Een alternatief kan zijn dat opgebouwde saldi van stikstof- en fosfaatverliezen gebruikt mogen worden voor reductie van toekomstige verplichte MAO's. Hiermee zouden, zeker in de melkveehouderij, de kosten voor loze mestafzetcontracten teruggedrongen worden. Mede om het leereffect te verhogen en gebruik te maken van de 'local knowledge' kan daarnaast overwogen worden om, net als in de visserijsector gebeurt, te gaan werken met sturingsconcepten als de zogenaamde Biesheuvelgroepen.

Relatie tot andere beleidsthema's

Diverse ondernemers hebben kansen gesignaleerd voor een afstemming tussen het mest- en mineralenbeleid en andere beleidsthema's. Dit mede om ongewenste stapeling van maatregelen en kosten te voorkomen:

- uit mineralenprojecten blijkt dat een integrale benadering door de ondernemer belangrijk is. Goed mineralenbeheer wordt echter nog onvoldoende beloond. Metingen laten bijvoorbeeld zien dat bedrijven met lage mineralenoverschotten ook lage ammoniakemissies realiseren, zonder dure stalaanpassingen. De beloning zou hier bijvoorbeeld kunnen zijn dat bij MAO en ammoniakuitstoot wordt uitgegaan van werkelijke bedrijfsgegevens;
- er zijn knelpunten in de relatie met de beleidsthema's dierwelzijn en energie. Zo leiden transport van dierlijke mest en substitutie van dierlijke mest door kunstmest tot een hoger energieverbruik. Ook gaan ondernemers het vee steeds meer opstallen om aan de strengere verliesnormen te voldoen. Vanuit het oogpunt van welzijn en aantrekkelijkheid van landschap is dat een ongewenste ontwikkeling;
- een belangrijke factor bij de integrale strategievorming is dat de ondernemer kan beschikken over een integrale benchmarking van de economische en milieutechnische prestaties van zijn bedrijf. Nu loopt op vrij veel bedrijven de Minas-boekhouding niet synchroon met de fiscale/economische boekhouding. Vanuit managementoogpunt is het aantrekkelijk als dat wel het geval zou zijn.